

(המשך מעמוד 35)

גם אם שם את העברים הקדומים במקום הטבטונים הקדומים. אהרון אמיר, יליד פולין, אימץ לעצמו את הח"ת העיי"ן של השפה השמית. אך העברי החדש שלו דמה באופן חסוד לפולני החדש של המרשל יוזף פילסודסקי. לאומה החדשה הזאת, בעלת התדמית האירופיות, נדרש העולה מקאזאבלנקה ומתונים להצטרף. הוא נדרש להעריך את לודוויג וארבוטהובן, להתפעל משיריו של שאול טשרני חובסקי על הנוף של הציהאי קרים, להוליד צבר בלונדי ותכול-עיניים. למעשה מת הדגם הציוני הזה כאשר ביצעו גרמנים בלונדיים ותכול-עיניים את השואה. מרכזה הכובד של העלייה היהודית לארץ עבר לריכוזי היהודים השחומים. אבל התודעה צולעת תמיד אחרי ההווייה. עברו עשרות שנים עד שהמציאות אחזה בגרונה של הציונות, בדמוי תו של אהרון אבוהצירא.

איחרנו את המועד

אפשר לטעון כי לא הדגם של אומה אחת-יחידה הוא שמת, אלא רק הדגם של אומה אחידה אירופית-אשכנזית מסוימת זו. יכול מישור לטעון: יש לשמור על האידיאל של אומה אחת (יהודית, או עברית, או ישראלית) בארץ-ישראל, בעלת תרבות אחת והוית אחת, אלא שנו אינה צריכה להיות אשכנזית. יש ליצור אומה אחידה חדשה, אל-עדתית, שבני כל עדות המזרח והמערב יוכלו וירצו להיטמע בה. (ולא חשוב אם זוהי אומה מסוג גושאמונים או מחנה-השלום).

יכול אותו מישור להרחיק לכת ולטעון: זה חיוני לעצם הישרדותנו הלאומית בארץ. אם לא נצליח בכך, תתפורר החברה הישראלית, ותוך שניים-שלושה דורות לא יישאר ממנה דבר. אני סבור כי איחרנו את המועד לכך.

יתכן שזה היה יכול לצמוח לפני דור-ארושניים. יתכן שאלו היו אבות הציונות בעלי-מחשבה, ואלמלא הסתפקו באידיאולוגיות רדודות ומקניות, ניתן היה להביא לצמיחה כזאת.

אך האם ניתן לעשות זאת כיום, אחרי שנוצרה כאן מציאות אחרת, אחרי כל המישקעים התרבותיים הפסיכולוגיים והתברתיים והכלכליים הפוליטיים שהצטברו זה על גבי זה? אני מאמין בכך, ובוודאי לא כטווח הקצר והבינוני.

הדגם האמריקאי

אך האם הדגם של אומה אחת-יחידה הוא הדגם היחיד? למרבה המזל ישנו דגם נגדי — זה של ארצות-הברית, למשל.

יש "אומה" אמריקאית — שבניה קשורים זה בזה בשותפות-גורל מדינית. מצטרפים אליה באמצעות האזרחות. כשאמריקאי מדבר על לאום — NATIONALITY — הוא מתכוון לאזרחות בלבד.

ארצות-הברית מלאה דגלים — הרבה יותר אף מאשר ארץ לאומית כמו ישראל. דגל הפסיפיק והכוכבים מתנופף בכל מקום — לפני בית-חרושת ומתחנות-מיסטר, בתחנות בניון ובבתי-ספר. הוא עומד בפנינת-החדר של כל שופט ופקיד בכיר. כי הדגל הוא, למעשה, הסמל המאחד היחיד.

אמריקאי טוב אינו צריך לדבר אנגלית. הוא יכול לדבר ספרדית של פוארטו-ריקו או של מסקיקו, סינית, יפאנית, אידיש. הוא יכול לדבוק במורשה האירית, האיטלקית או הפולנית של הוריו. הוא יכול לחיות בגטו כושי או יהודי. הוא יכול לשמור אמונים — לפחות מבחינה נפשית, וכל עוד אין מלחמה — למולדת הקודמת שלו. אין אונס. ארצות-הברית היא מעין פדרציה של עדות אתניות, שבה שייך כימעט כל אדם, "מינעוט" או "מייז'ור", או אף לכמה מינעוטים ביוזמנות: אשה, כושית, קאתולית. כל עוד נושא אדם רכזון אמריקאי ושומר אמונים לדגם, הוא אמריקאי לכל דבר.

נכון, כמובן, שהשילטון המעשי הוא בידי ה"אשכנזים". רונלד רגן, אלכסנדר הייג וחברותם הם כימעט כולם אנגלו-סאקסונים-פרוטסטנטים (ואס"פים, בקיצור), והוא הדין לגבי המיליונרים העומדים מאחוריהם. אך גם זה יכול להשתנות. פולרלים לאומה מסוג אחר מתבטא בדגם הסובייטי או היוגוסלבי. בברית-המועצות יש עשרות לאומים מוכרים. אמנם כולם, מלבד הלאום היהודי (המוכר אף הוא ריש מית) יושבים על אדמתם. אך גם זה משתנה, כנראה, במהירות במציאות המודרנית. יש נידודות רבה. גם בברית-המועצות שולטים ה"אשכנזים" (הרוסים בעיקר, וגם שאר הלאומים האירופיים, ההופכים במהירות מיעוט במדינה). אך זה יכול להשתנות. כבר היה רודן גרוזיני, אחד דו-גושאוליי. מחר יוכלם רודן אוזבקי או קירגיזי. יש דגמים לאומיים רבים בעולם של ימינו. למעשה אין שתי אומות דומות מבחינת הדגם הנטימי שלהן. אפילו יושבים האשכנזים" בצפון וה"ספרדים" בדרום, ויש הבדלים רבים ביניהם. בגרמניה התפרקה אומה אחת ("רייך אחד, עם אחד, פירר אחד") לשלוש אומות (קומוניסטית, מערבית ואוסטרית). יש אומה שווייצרית, המפולגת כדון, בין קנטונים. שפות ותרבויות, המאחדות והפליא.

לוי ברור כי הדגם הציוני הישן נשבר. המהפכה הספרדית, שחלוצה המיקרייבה-חזקת הוא אהרון אבוהצירא, התחילה בהריסתו.

אם הנסיון הציוני יחזיק מעמד, והאומה החדשה שלנו תעמיק את שרשיה בארץ, יהיה עליה להוליד בתוכה דגם לאומי חדש. הוא לא יוכל להיות העתק משהו. הוא יצטרך לבטא את המציאות הלאומית שלנו. המורכבת והמסובכת.

יכול להיות שמהפכה הספרדית, כאשר תבוא, תתרום לכך דווקא תרומה חיובית — לפחות מבחינת השיפתה של מציאות מכאיבה.

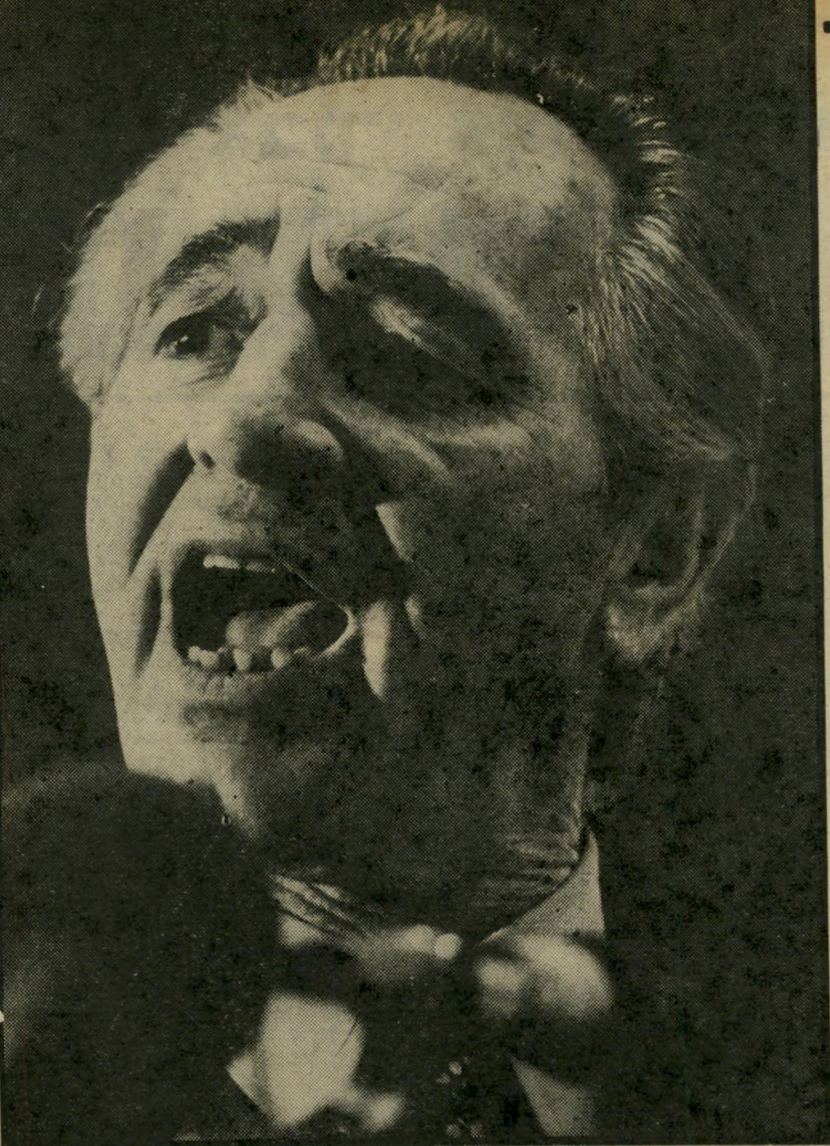
לא במיקרע עומדים בראש המהפכה, שלב הנוכחי, יוצאי-מארוקו. כל מי שהיה במארוקו יודע שזוהי ארץ יפהפיה, מושכת מאוד, שובה-לבבות. הנוף מגוון ויפה. החברה מורשת, בעלת מסורת עתיקה. האומה המארוקאית מילאה תפקיד-מפתח בשלבים שונים של ההיסטוריה האנושית בכלל, והיהודית בפרט. יש במארוקו מעמד עליון תרבותי הפליא, השומר על נכסיו התרבותיים בעודו מסגל לעצמו יסודות צרפתיים רבים. יש עוני במארוקו, אך אינו סבור שהוא חמור מזה ששרר לפני שלושה דורות בפלונסק או בברסטליטובסק.

אם כן, מדוע יתאה יוצאי-מארוקו במולדתו ובמוצאו פחות מאשר יהודי מגרמניה שבני מולדתו ביצעו את גדול הפשעים של המאה ה-20? או יהודי רוסי, שבני מולדתו חיים עד היום במישטר טוטאליטרי פרימיטיבי? או יהודי פולני, שבני מולדתו לאצלים להאבק כיום על זכויות-אדם יסודיות?

אך זוהי עובדה: רבים מיוצאי-מארוקו מנסים להפתיר את מוצאם. רבים טוענים שהם "מצרפת" (ומכאן ההלצה האכזרית המגדירה את מארוקו כ"דרום צרפת"). נערות מארוקאיות אינטליגנטיות ויפות מאמינות כי מוצאן מקפח את יכולתן למצוא חתן, "מוצלח", לעומת נערות אשכנזיות הנופלות מהן. הבדיחות על דויד לוי לא היו בלתי-שגורות במוצאו.

כאשר ציבור שלם מבכיש במוצאו, בתרבות אבותיו, בעצם זהו תו — הרי זה מצב מחפיר, מסוכן, בלתי-נסבל, שום חברה אינה יכולה להתחיל מעמד כמצב כזה. היא נשאת בקריכה חומריניפי, העולה להתי נוצץ בכך רגע, ובכך צורה שהיא.

על התוצאות נשתדל לעמוד בהמשך סידרה זו.

לא היתה זאת הצבעת-אמון באופוזיציה, אלא הצבעת אי-אמון בממשלה.

מאו התחוללו כמה תהליכים בלתי-צפויים ששינו תמונה זו מעיקרה. בין השאר: התרגילים הכלכליים של יורם ארידור, מאו שקיבל לידינו את תיק-האוצר. ארידור, עסקן-מיפלגה מנוסה שעמד עד אז בצל, לא השתדל לטפל ב-כלכלה, אלא בסיכויי מיפלגתו בבחירות. עלידי שורה של צעדים פופולריים, שינה את מצב-הרוח הכלכלי בארץ, פייס את השכבות המקופחות והחזיר לליכוד את אמון המיגור האלקטורלי התומך בו באופן מסורתי.

ההתאוששות האישית של מנחם בגין. אחרי תקופה ממושכת, שבה

אנור אדי-סאדאת הגיע לידי תי מסקנה כי מנחם בגין ינצח בבחירות, ובא לאופירה כדי לפייס אותו (ראה עמודים 38-39). תוך כדי כך הגביר עוד יותר את סיכויו של בגין.

העיתונאים הורים בישראל הסיקו מסקנה דומה, והחלו מדווחים לתחנותיהם ולעיי-תוניהם ברוח זו.

סיקרי דעת-הקהל הראו שקיימת גמגמה מתמדת של עליית הליכוד. אף ססקרים אלה רחוקים מאוד מלהיות מדויקים. אפי-שר לסמוך עליהם לגבי הגמות הכלליות. במטות המערך שרר השבוע דיכאון, שגבל בפאניקה. במטות הליכוד שררו ה-ביטחון-העצמי והשימחה.

הכל עמדו מוד תופעה, שלא קל היה להסבירה: המישה חזי

לפני פעולת חיל-האוויר בנג'דאד

היו סיכויי קלושים למדי - אחריה

הם ירדו עוד יותר. מה גרם לכך?

גילה סימנים של אדישות ודיכאון. הת-עורר בגין לחיים חדשים, והצליח להחזיר לעצמו את התדמית של מנהיג נמרץ, השולט במצב. נאומיו התוקפניים, שעוררו אי-רצון רב בעולם ובשיכבה הישראלית המשכילה, גרמו לתוצאה הפוכה בקרב התמונים מעוטייה-השכלה. התומכים בלי-כוד.

● המשרב בלבנון, שחיוק תדמית זו של בגין כאיש המתפקד כראוי, שאפשר לסמוך עליו בעת משבר. העובדה שתוכי נית-המילחמה של בגין לא יצאה אל ה-פועל, מסיבות של מוג'אוויר, חיוקה בי-דיעבד את בגין עצמו. מאחר שהוא מופיע עתה כאיש שמנע מילחמה.

● הפצצת הכור בעיראק, שבוודאי חיוקה את תדמית בגין.

● התמיכה הגלוויה של נשיאי מצריים וארצות-הברית, הממטירים על בגין גילויי תמיכה וחובה, והמוכיחים כי הקו הניצי של בגין אינו מחבל ביחסי ישראל עם שתי המדינות החשובות ביותר שהיא קשורה בהן.

רשים אחרי שהסקרים ניכאו ניי צחון מוחץ של המערך, כשיעור של 1:2, נעלם הפער בין שני הגו-שים הגדולים. בשבועות שנותרו עד לבחירות עזונה מגמה זו להי-משך, ואז עשוי הליכוד לעבור על פני המערך ולעמוד בראש טבלת המנצחים.

האיש שמגמה זו נזקפה לחובתו היה, כמובן, שימעון פרס. ראש רשימת המערך. האם הוא אשם בה?

הליכוד: עלייה מעטקים

פרשנים רבים לא תלו את קולר האחריות להתפתחות זו במערך דו-קא. אלא בליכוד בלבד.

כאשר הראו הסקרים כי למערך צפוי ניצחון מכריע, לא הביעו האוחרים, בעצם, אמון במערך ובהנהגתו. הם הביעו אי-אמון מוחץ בממשלת הליכוד, שנראתה או כי-עלובה וכשולת.